

SOPIMUS SUOMEN TASAVALLAN HALLITUKSEN JA AMERIKAN YHDYSVALTOJEN HALLITUKSEN VÄLILLÄ VIRALLISTEN TYÖNTEKIJÖIDEN HUOLLETTAVIEN ANSIOTYÖSTÄ; ALLEKIRJOITUSVALTUUKSIEN MYÖNTÄMINEN**Asian tausta**

Suomi ja Yhdysvallat aloittivat neuvottelut uudesta ns. perhe- ja puolisosopimuksesta syksyllä 2024. Suomi ehdotti neuvottelujen aloittamista, koska Suomen ja Yhdysvaltojen välillä voimassa oleva kirjeenvaihdolla tehty sopimus vastaanottajavaltioon virkatehtäviin määrättyjen lähettäjävaltion virkamiesten perheenjäsenten työskentelystä (SopS 13/1996) ei kattanut Nato-tehtävissä olevien henkilöiden puolisoita. Nato-jäsenyyden myötä suomalaisen sotilashenkilöstön määrä Nato-tehtävissä Yhdysvalloissa tulee kasvamaan ja puolustushallinnossa tunnistettiin tarve lisätä suomalaisten sotilashenkilöiden työmahdollisuuksien houkuttelevuutta Yhdysvalloissa parantamalla näiden puolisoiden työnteon edellytyksiä.

Neuvotteluita käytiin Yhdysvaltojen mallisopimuksen perusteella. Osapuolet sopivat nykyisen sopimuksen korvaamisesta uudella sopimuksella, jolla laajennettaisiin sopimuksen soveltamisala kattamaan diplomaattisten tai konsuliedustojen henkilöstön sekä kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston henkilöstön lisäksi myös Nato-henkilöstö. Perhe- ja puolisosopimusten tarkoitus on helpottaa perheenjäsenten työskentelyä asemamaassa ja mahdollistaa työskentely säilyttämällä kansainvälisiin sopimuksiin perustuvan asemansa, mukaan lukien erioikeudet- ja vapaudet. Suomella on voimassa useita perhe- ja puolisosopimuksia eri maiden kanssa. Yhdysvaltojen kanssa tehtävä sopimus on ensimmäinen, joka kattaisi myös Nato-henkilöstön.

Sopimuksen valmistelu

Valtioneuvoston asetti 31.10.2024 sopimuksen neuvotteluvaltuuskunnan. Valtuuskunnan puheenjohtajana toimi ulkoministeriön edustaja, minkä lisäksi siihen kuuluivat ulkoministeriön, sisäministeriön, puolustusministeriön, valtiovarainministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, Maahanmuuttoviraston, Puolustusvoimien sekä Verohallinnon edustajat. Neuvottelut saatiin päätökseen huhtikuussa 2025. Sopimuksen allekirjoittamisesta järjestettiin lausuntokierros neuvotteluihin osallistuneiden tahojen välillä 22.5.-12.6.2025. Lausunnon antaneilla ei ollut huomautettavaa sopimuksen allekirjoittamisesta.

Sopimuksen keskeinen sisältö ja tavoitteet

Sopimuksen on tarkoitus mahdollistaa vastavuoroisesti osapuolten virallisiin tehtäviin toistensa alueelle määrättyjen virallisten työntekijöiden huollettavien

työskentely ilman diplomaattistatuksesta, immuniteetista ja oleskeluun liittyvistä erioikeuksista ja vapauksista luopumista. Virallisilla työntekijöillä tarkoitetaan sopimuksen mukaan yhtäältä diplomaattisten tai konsuliedustojen henkilöstöä sekä kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston henkilöstöä sekä toisaalta muuta sellaista henkilöstöä, jotka toimivat sellaisissa virallisissa tehtävissä, joissa heihin sovelletaan Naton henkilöstön tai joukkojen asemaa koskevia sopimuksia.

Sopimuksen ainoa todistusvoimainen kieli on englanti. Suomenkielinen käännös on alustava ja on mahdollista, että siihen tulee vielä joitain pieniä teknisiä muutoksia.

Sopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä ja näin ollen sopimuksen hyväksyminen ja voimaansaattaminen edellyttävät eduskunnan myötävaikutusta.

Sopimuksen allekirjoittaminen ja voimaantulo

Sopimus on tarkoitus allekirjoittaa mahdollisimman pian, jonka jälkeen eduskunnalle on tarkoitus antaa sopimuksen hyväksymistä ja voimaansaattamista koskeva hallituksen esitys syksyllä 2025. Sopimus tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen päivän jälkeen, jona Suomen tasavallan hallitus ilmoittaa Yhdysvaltojen hallitukselle kirjallisesti diplomaattiteitse, että se on saattanut päätökseen ne Suomen tasavallan hallituksen kansalliset menettelyt, joita sopimuksen voimaantulo edellyttää. Voimaantullessaan sopimus korvaa vuoden 1996 perhe- ja puolisosopimuksen.

Toimivalta

Sopimuksen allekirjoitusvaltuuksien myöntäminen kuuluu perustuslain 93 §:n 1 mom. nojalla tasavallan presidentille.

Esitys

Esitetään, että Tasavallan Presidentti valtuuttaa suurlähettiläs Leena-Kaisa Mikkolan tai hänen estyneenä ollessaan lähetystöneuvos Heli Pelttarin allekirjoittamaan virallisten työntekijöiden huollettavien ansiotyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen.